

Het Buitengebeuren

Het aan de man brengen van mijn dichtbundels is een deel van mijn vak. Ik houd er niet van, maar het moet gebeuren, omdat ook bij mij de schoorsteen moet blijven roken. Het viel me daarom mee, dat ik op de club vijf bundels kwijt kon (Frans Kuijpers, Karel Jeurisse, Loet Versfelt, Harry Steures en Robert Klomp). Of ze de bundel uit echte interesse gekocht hebben, kan ik niet beoordelen, maar ze deden het in ieder geval en dat voorbeeld verdient navolging, want het is een mooie bundel geworden, al zeg ik het zelf. Ik houd niet van het leuren met eigen werk, maar soms moet het. U kunt het nog steeds bij mij aanschaffen tegen het luttele bedrag van 15 euro en dan signeer ik het ook nog, waardoor het na mijn dood een veelvoud oplevert. Dat is het lot van dichters. Doodgaan is helaas de beste reclame.

Maar de lezer verwacht natuurlijk iets anders van me en terecht. Een klein uitstapje mag, maar het moet wel vooral over schaken gaan. Ik had u in de vorige aflevering van deze rubriek verlaten halverwege het toernooi van Sao Paulo en Bilbao, het vijfde Chess Masters. In de Nederlandse pers werd er zo goed als geen aandacht aan besteed, ook niet in doorgaans schaakvriendelijke media als 'De Volkskrant' en 'Teletekst'. Vandaar dat ik er wat dieper op inga.

In Brazilië werd gespeeld in het Ibirapuera Park. Halverwege stond de Italiaan Fabio Caruana bovenaan met 4 uit 5, een uiterst verrassende score. Hij had in de eerste ronde overtuigend van de Noor Magnus Carlsen, de nummer 1 van de wereld, gewonnen. Daar heb ik in mijn vorige rubriek overgeschreven.

Daarna moest er, halverwege het toernooi, zoals gebruikelijk in dat evenement, verhuisd worden van Brazilië naar Baskenland in Spanje. Het hele circus, inclusief de glazen kooi waarin gespeeld wordt, werd overgevlogen, een enorme logistieke operatie met een jetleg van vijf uur voor iedereen, maar dat hoort nu eenmaal bij dat toernooi. De spelers kregen vier dagen rust om aan de nieuwe situatie te wennen in Bilbao, waar het Alhóndiga de locatie was. Eenmaal in Baskenland nam Carlsen bij aanvang van de tweede turnus onmiddellijk revanche op Caruana en daarmee was de spanning in het toernooi in één klap terug en kon er nog van alles gebeuren in het sterkst bezette toernooi van het jaar. En dat gebeurde ook. Carlsen won ook nog van wereldkampioen Viswanathan Anand, maar daar stond een overwinning van Caruana tegen Levon Aronian tegenover. De rest bleef daar ver bij achter.

Carlsen en Caruana deelden de zege met 17 uit 10. Dat klinkt wat vreemd, maar in dat toernooi wordt de voetbaltelling gehanteerd : 3 punten bij winst, 1 bij remise en 0 bij verlies. Vandaar. Deze twee sloegen een enorm gat met de rest : 2. Levon Aronian (Arm) 11, 4. Sergej Kirjakin (Rus) 10, 5. Viswanathan Anand (Ind) 9 en 6. Francesco Vallejo Pons (Spa) 6. Dat was vooral een eclatant succes voor Caruana, al verloor hij de tiebreak kansloos met 0-2 van Carlsen, die daarmee het toernooi uiteindelijk op zijn naam schreef. Vooral het optreden van wereldkampioen Anand viel zwaar tegen. Het komt zelden voor, dat hij zoveel moet toegeven op zijn medestrevens. Hij prolongeerde begin dit jaar in Moskou zijn titel door in de tiebreak van zijn uitdager Boris Gelfand te winnen, maar heeft verder de laatste twee jaar geen belangrijk toernooi meer gewonnen.

Velen van de deelnemers in Sao Paulo/Bilbao zullen we van 11 tot en met 27 januari aan het werk kunnen zien in het komende Tata toernooi in Wijk aan Zee.

In die tijd kon ik eindelijk een punt achter de eerste versie van mijn biografie over Frans Kuijpers zetten. Het grote verhaal over zijn leven is af (225 pagina's), maar ik moet nog een vrij groot aantal hiaten opvullen. Mijn vriend Joost van Reij heeft me geholpen om het geheel qua opmaak een beetje toonbaar te maken en half oktober kon ik het resultaat per e-mail naar

Frans zenden. Hij mocht de eerste versie lezen.

Het is een redelijk totaal beeld van Frans als schaker, heel boeiend in de periode 1960-1980, minder fascinerend in de periode 1980-2000 en ronduit saai daarna. Ik kan er niets aan doen, maar zo categoriseer ik zijn leven als schaker nu eenmaal en ik vermoed dat Frans zelf het daar in grote trekken wel mee eens is, want een andere conclusie valt nauwelijks te trekken. Als schaker was hij na 1980 niet veel meer dan een modale hoofdklasser.

Wat hem nog wel interessant voor een biografie maakte, waren zijn bemoeienissen voor de KNSB, die van lieverlee in moeilijker vaarwater raakte. Hij was lid van de zogenaamde Plaatsingscommissie en nam zitting in diverse organisatiecomité's, zoals die voor het nationale kampioenschap in Hilversum en Eindhoven en de halve finales voor dat toernooi, weer in Eindhoven, maar nog veel belangrijker was zijn rol, toen de bond echt in zwaar weer terecht kwam en het hele bestuur naar huis gestuurd werd door de Bondsraad. Frans werd aangezocht als puinruimer, de zogenaamde 'Commissie van Drie' en daarin speelde hij een boeiende en prominente rol, waarvan vrijwel niemand iets weet. Ik geef in het boek de achtergronden van die conflicten, die Frans enorm veel tijd hebben gekost en niet alleen dat.

Ik ben vanaf 1964 zelf getuige van geweest van de loopbaan van Frans en heb veel met hem gereisd. We zijn samen naar België, Frankrijk, Israel, Argentinië, Zwitserland en Griekenland geweest en hebben daar het nodige meegemaakt en dat komt in het boek allemaal uitvoerig aan de orde.

Daarna was het tijd voor het Univé-toernooi in Hoogeveen, dat met Hikaru Nakamura (VS, 2787), wereldkampioene Hou Yifan (Chi, 2605), Anish Giri (Ned, 2730) en Sergej Tiviakov (Ned, 2659) weer sterk bezet was. Ik had, zoals gebruikelijk, keurig een uitnodiging gekregen voor de officiële opening op zaterdag 20 oktober in het stadhuis, maar ik vergat de wekker te zetten en sliep een gat in de dag en toen ik wakker werd, was het niet meer de moeite om de lange reis naar het noorden te ondernemen, want dat is van deur tot deur toch al gauw een expeditie van een uur of drie, maal twee is zes uur trainen. Ik heb van de voorgaande vijftien aflevering er slechts één gemist en nam me voor later toch nog een bezoekje aan het toernooi te brengen. Ik kom daar in het vervolg op terug.

De maandag erna vertelde Cees Versteeg me op de club, dat hij net van Herman Grooten gehoord had, dat het erg slecht ging met ons oud-lid Leon Pliester. Herman, ook een oud-clublid, was die avond toevallig bij ons in 'Burghplan' op bezoek als speler voor de Stukkenjagers uit Tilburg in het kader van de avondcompetitie. Wij kennen elkaar al dertig jaar en hij bevestigde de ergste vermoedens. Hij had recentelijk nog Pieter Peelen aan de lijn gehad, die bij Leon op bezoek was geweest in het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam, waar Leon wachtte op een levertransplantatie, maar er deden zich ernstige complicaties met zijn nieren voor. Ik vroeg Herman mij op de hoogte te houden en de volgende dag berichtte hij me al, dat Leon overleden was, 58 jaar oud.

Vooraf de ietwat oudere clubleden zullen zich Pliester (1964) nog wel herinneren, al is hij slechts kort lid van onze club geweest. Leon kwam uit Valkenswaard, waar hij op vierjarige leeftijd leerde schaken van zijn vader. Op zijn twaalfde werd hij lid van EVS (Eerste Valkenswaardse Schaakvereniging) en het jaar daarop werd hij meteen kampioen. Bij de senioren wel te verstaan. Het was al snel duidelijk, dat hij het elders moest zoeken als hij hogerop wilde komen en dat wilde hij. De jonge Pliester ging naar PSC (Philips Schaakclub), dat in het toenmalige POC (Philips Ontspanningscentrum) aan de Mathildelaan in Eindhoven speelde. Daar leerde hij onder anderen Teun Balemans en Jos Sutmuller kennen. Frans Kuijpers kreeg lucht van dit zeer talentvolle trio en wist hen uiteindelijk over te halen om bij SV Eindhoven te komen spelen. Onze club speelde op dat moment in Hotel Royal op de hoek

van de Vestedijk en de Geldropseweg, waar nu het Chinese restaurant Mei Ling gevestigd is. Er werd gespeeld in de kleine zaal op één hoog. Ik denk dat dat in 1970 moet zijn geweest. Pliester was toen zestien jaar oud. Zelf was ik het seizoen ervoor lid geworden.

Zeker weet ik, dat hij in het seizoen 1970-1971 deel uitmaakte van het eerste team van Eindhoven dat dat jaar meteen promoveerde zonder echter kampioen te worden. Eindhoven werd tweede in de Eerste Klasse B, maar de KNSB had besloten de Hoofdklasse van acht naar tien verenigingen uit te breiden en Eindhoven mocht een wedstrijd tegen Unitas/Groningen spelen om één promotieplaats en zegevierde (6,5-3,5), mede dankzij Pliester, die zijn partij afbrak, maar na arbitrage won.

Het was nog een hele toer voor Frans om de drie meteen in het eerste te krijgen. Eindhoven was toen een rustige vereniging met vooral academici van middelbare leeftijd en die waren lang niet allemaal gediend van zoveel jeugdige bravoure, maar het lukte Kuijpers, die niet in het bestuur zat, maar als enige internationaal meester wel groot respect genoot, zijn voorstel door te drukken.

In het seizoen daarop debuteerde Eindhoven in de Hoofdklasse met een fraaie derde plaats. De jonge Pliester speelde aan het zevende bord en maakte 3,5 uit 8 in een team dat verder bestond uit Frans Kuijpers (7/9, beste Hoofdklasse-score van dat jaar aan het eerste bord), Teun Balemans (4/7), René Moonen (5/8), Jos Suttmuller (3,5/9), Will Versnel (5/9), A. van Oosterom (2/8), Hans Bosscher (4,5/8), René de Milliano (4,5/9), Cees Versteeg (2,5/3), Nico Hazewindus (0,5/1), Jan van de Mortel (0/1), Chris Feiters (0/1) en Wout Peremans (0,5/1).

In het seizoen 1971-1972 begon Pliester fantastisch in de Hoofdklasse met 4 uit 5, maar het uiteindelijke resultaat ontbreekt in het clubarchief. ('De Raadsheer' verscheen toen onregelmatig op losse gestencilde A-viertjes en is bepaald niet compleet). In het seizoen 1972-1973 werd Eindhoven weer derde. Pliester maakte aan het vierde bord 6 uit 8 achter 1. Frans Kuijpers (4,5/6), 2. René Moonen (2,5/8), en 3. Teun Balemans (4,5/7) en werd daarmee topscorer van het team. Ik kom de naam van Leon voor het laatst tegen in de annalen van 1973, toen hij bij afwezigheid van Kuijpers aan het eerste bord speelde. Zijn laatst vermelde resultaat was 1,5 uit 4. Daarna houdt de verslaggeving op. (NB : het is niet voor niets dat ik altijd pleit voor het bijhouden van een goed clubarchief, het liefst op papier).

Pliester heeft dus vier seizoenen in Eindhoven gespeeld, zij het alleen extern, voor zo ver ik heb kunnen nagaan. Het is heel goed mogelijk en zelfs waarschijnlijk dat hij in die tijd intern bij Valkenswaard of bij PSC bleef spelen.

Na zijn middelbare schooltijd ging niet in Eindhoven studeren, maar in Amsterdam, waar hij zich aansloot bij ASC (Amsterdamsche Schaak club). Daar studeerde hij neuropsychologie aan de Universiteit van Amsterdam, waarin hij later ook afstudeerde en de titel van doctorandus verwierf.

Pliester behoorde tot de generatie van 'Schaaknieuws' met Peter Scheeren, Herman Grooten, Johan van Mil en Rudy Douven, Gerard Welling en Jos Suttmuller, die vaak bij mij thuis trainde onder leiding van Frans Kuijpers, tegen wie hij ook een trainingstweekampje speelde bij Frans thuis in Heeze. Leon was gek op bij de 'Leemkuilenavondjes' bij mij thuis, maar moest altijd vroeg weg om de bus naar Valkenswaard te halen. Hij was toen al een expert in het Nimzo-Indisch, waarover hij later ook een boek zou schrijven, 'Het Rubinstein-complex' geheten, dat door 'Schaaknieuws' uitgegeven werd.

Leon werd in 1982 internationaal meester, vooral door goede resultaten in buitenlandse open toernooien. Hij was een aardige, maar terughoudende figuur buiten het schaakbord om. Later stapte hij over van ASC naar HSG/Hilversum en werd hij onder meer secondant van sponsor Joop van Oosterom bij diens partijen voor het wereldkampioenschap correspondentieschaak. Ook haalde hij Sofia Polgar (Hon) en haar latere man Yona Kosaschvili (Isr) naar Hilversum,

dat daardoor aanzienlijk sterker werd.

Hij was met Herman Grooten en Johan van Mil al heel vroeg bij de Polgar-zusters in de Hongaarse hoofdstad Boedapest op bezoek geweest en raakte diep onder indruk van hun talenten en regelde hun eerste toernooicontacten in Nederland met als klap op de vuurpijl het optreden van Judit in het Ohra-toernooi 1989 in het Amsterdamse 'Krasnapolsky'-hotel, waar zij als dertien-jarige een (mannelijk) grootmeesterresultaat scoorde. Daarna ging het snel met de zusjes, sneller dan met zijn eigen loopbaan.

Pliester deed één keer mee aan de finale van het Nederlands kampioenschap, het AVRO-Philips-toernooi in Hilversum 1990. In dat toernooi werd hij tiende met 4 uit 11. Ook speelde hij bijvoorbeeld mee in de grootmeestergroep C van het Hoogovens-toernooi 2005 in Wijk aan Zee, zij het zonder echte potten te breken. Het liefst speelde hij open toernooi in de zomer in zonnige landen aan de Middellandse Zee. In zijn beste jaren hoorde hij tot de Top-15 van Nederland.

Ik zag hem afgelopen januari nog in het Noordhollandse kustplaatsje, waar hij een bezoekje bracht met zijn Filippijnse vriendin. Hij zag er toen al erg slecht uit en vertelde me over zijn leverproblemen. Hij had dringend een donor nodig, maar zo ver heeft het niet mogen komen. Op 15 september van dit jaar speelde hij zijn laatste clubpartij in de Hoofdklasse tegen de Stukkenjagers uit Tilburg. Daarna belandde hij eerst in een ziekenhuis in Amsterdam en later in het Erasmus-ziekenhuis in Rotterdam. Daar overleed hij ook, een dag nadat Herman mij over zijn toestand verteld had. Naar ik begrepen heb, is Cees Versteeg, teamleider van het eerste toen Leon erin speelde, namens de club op maandag 29 oktober in Amsterdam bij de crematieplechtigheid aanwezig geweest. Uiterst curieus is, dat hij op zijn sterfbed, letterlijk één dag voor zijn overlijden, nog trouwde met zijn vriendin, waarmee zij Nederlandse werd en niet berooid achterbleef.

Ik vind het belangrijk Leons bijdrage aan onze vereniging vast te leggen met bovenstaande details, die niet op het Internet te vinden zijn en ook niet in de kranten te lezen waren, omdat ze uit de eigen, zij het gebrekkige archieven van de club dan wel uit mijn persoonlijke dagboek komen.

Terug naar het Univé-toernooi in Hoogeveen. Het circus draait immers door. Ik zag geen kans meer om er zelf naar toe te gaan, maar volgde het natuurlijk wel op de voet. Het werd eigenlijk al in de eerste turnus beslist door de Amerikaan Hikaru Nakamura, die in de eerste ronde won van Nederlands kampioen Anish Giri en daarmee een stevig fundament voor zijn eindzege legde. Hij is in Nederland bekend van zijn deelname aan het Tata-toernooi, waarin hij in de laatste aflevering (2012) de vijfde plaats deelde met Vassily Ivanchuk (Oek) achter 1. Levon Aronian (Geo) en 2/4. Magnus Carlsen (Noo), Teymour Radjabov (Azb) en Fabiano Caruana (Ita), maar hij is wereldwijd vooral bekend van Internetschaken. Om een idee te geven : nummer 1 op de gewone Wereldranglijst is Magnus Carlsen met een rating van 2840, maar dat is niets bij de rating van 3000 die Nakamura heeft in het blitzspel van 1, 3 en 5 minuten. In rapidplay heeft hij zelfs een rating van 3850. Ik zuig dit niet uit mijn duim. Kijk maar op Internet.

Daarna won hij in de eerste turnus ook nog van de Chinese Hou Yifan, de pas 18-jarige wereldkampioene van de vrouwen, die het zwaar te verduren had, maar haar huid duur wist te verkopen. Zij was al op haar zestiende (!) wereldkampioen geworden, een tot nu toe niet verbeterd record.

De toernooiformule van Hoogeveen dicteert, dat de beste vrouw van de wereld van de partij moet zijn. Dat lukte vaak met Judit Polgar (Hon), die het toernooi vijf maal op haar naam wist te schrijven. Haar vervangsters Antoanette Stevanova (Bul) en Marie Sebag (Fra), respectievelijk in 2005 en 2008, deden het naar behoren, maar wisten de laatste plaats niet te

ontlopen. Dat lukte Hou uiteindelijk ook niet, maar zowel Sergej Tiviakov (Ned) als Anish Giri (Ned) mochten blij zijn tegen haar met remise te ontsnappen. Giri, inmiddels achttien jaar geworden en al redelijk door de wol geverfd, redde het vege lijf maar net, maar Tiviakov wist de onderlinge partij zelfs nog te winnen en kwam daardoor enigszins onverdiend op 50 procent. Tiviakov heeft zijn studie economie afgerond en verdient zijn boterham in de financiële wereld, waarin hij ondanks de huidige crisis, redelijk succesvol lijkt te zijn. Het is niet duidelijk of hij nog serieus met schaken bezig is. Wel weet ik, dat hij overweegt om het Nederlandse staatsburgerschap aan te vragen. Officieel is hij nu nog steeds een Rus.

In de tweede turnus veranderde er niet veel. Er vielen bijna alleen maar remises. Nakamura maakte zich niet druk meer en stelde zich tevreden met twee puntendingen. Hij voegde nog één winstpartij aan zijn totaal toe, zodat hij alle drie de minimatches met een positieve score (1,5-0,5) afsloot. Hij won zijn drie witpartijen en remiseerde de andere drie, precies zoals Vladimir Kramnik (Rus) dat vorig jaar ook gedaan had. Met een voorsprong van maar liefst anderhalve punt op nummer 2 liet hij geen twijfel over de krachtsverhoudingen bestaan : 1. Hakiru Nakamura (VS) 4,5 (TPR 2850), 2. Sergej Tivikov (Ned) 3 (TPR 2707), 3. Anish Giri (Ned), 2,5 (TPR 2626), 4. Yi Houfan (Chi), 2 (TPR 2600).

In de Open Grootmeestergroep deed ons clublid Ankit Majhi mee. Hij kwam uit op een score van plus 1 (5 uit 9) een deelde daarmee de tweeëntwintigste plaats. Voor zover ik weet, was dit zijn debuut op dit niveau en kan hij terugzien op een buitengewoon geslaagd optreden. Met een eigen rating van 1923 scoorde hij een TPR van maar liefst 2286. Ja, dat tikt lekker aan. Het tweede clublid dat deelnam, was Robert Klomp. Hij scoorde 3 uit 9 en deelde daarmee de 67-ste plaats. Met een eigen rating van 2119 maakte hij een TPR van 1979 en hij moet dus flink inleveren.

Het open toernooi werd gedomineerd door GM Friso Nijboer, die van meet af aan de leiding had, maar in de laatste ronde toch nog struikelde over GM Erwin l'Ami, die daarmee op gelijke hoogte kwam. Zij deelden samen de eerste prijs met 7 uit 9. Het toernooi werd een eclatant Nederlands succes, want de derde plaats werd gedeeld door GM Sipke Ernst, GM Jan Timman, GM Robin van Kampen en IM Manuel Bosboom. Dat is wel eens anders geweest.

Helaas heb ik dit jaar geen mogelijkheid kunnen vinden om naar Hoogeveen af te reizen, maar ik zal vrijwel alle genoemden zeker zien bij het aanstaande Tata-toernooi in Wijk aan Zee en daar verheug ik me zeer op. Het is verschrikkelijk te bedenken dat Leon er dan niet meer bij zal zijn.

Jules Welling